

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 vtrum sit specialis virtus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Amo &c. est defectus. Ex hoc igitur quod magnanimus se dignificat simpliciter, & humilis secundum quid tantum se indignificat, hoc est, indignum se estimat in relatione ad suos defectus, patet quod nec antecedentia, nec consequentia repugnant, ut patet tabatur repugnare, accipiendo dignum semper simpliciter. Et similiter patet, quod humilis magnanimus procedit ad actus magnos semper tamen indignum se credens, cognoscens, & dicens in relatione ad proprios defectus. Unde de angelis celestibus dicimus, quod tremunt ante Deum, referendo hoc ad defectum naturae, quae ex se potest deficere: quamvis semper felices assistant, & ministrant Deo.

ARTICVLVS IIII.

Utrum magnanimitas sit uirtus specialis.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod magnanimitas non sit specialis uirtus. Nulla enim specialis uirtus operatur in omnibus uirtutibus: sed Philosophus in 4. Ethic. * dicit, quod ad magnanimum pertinet, quod est in unaquaque uirtute magnum. ergo magnanimitas non est specialis uirtus.

¶ 2. Præter. Nulli speciali uirtuti attribuantur actus diuersarum uirtutum: sed magnanimo attribuitur diuersarum uirtutum actus, dicitur enim in 4. Ethic. * quod ad magnanimum pertinet non solum agere commouentem, quod est actus prudentiae: neque facere iniusta, quod est actus iustitiae: & quod est promptus ad benefaciendum, quod est actus charitatis: & quod ministrat proptere, quod est actus liberalitatis: & quod est ueridicus, quod est actus ueritatis; & quod non est placidius, quod est actus patientiae. ergo magnanimitas non est specialis uirtus.

¶ 3. Præter. Qualibet uirtus est quidam specialis ornatus animae, secundum illud Isa. 61. Induit me domus uestimentis salutis, & postea subdit. Quasi sponsum ornatum monilibus suis: sed magnanimitas est ornatus omnium uirtutum, ut dicitur in 4. Ethic. * ergo magnanimitas est uirtus generalis.

SEDCONTRA est, quod Philosophus in 2. Ethic. * distinguit eam contra alias uirtutes.

RESPOND. Dicendum, quod sicut supra dictum est, * ad speciale uirtutem pertinet, quod modum rationis in aliqua determinata materia ponat. Magnanimitas autem ponit modum rationis circa determinatam materiam, scilicet, circa honores, ut supra dictum * est: hoc

tendit in magnum suum actum.

¶ Præterea. Magnum in actu temperantiae, uel iustitiae aut habet rationem ardui, aut non. Si habet rationem ardui, ergo maxima temperantia non potest in magnum actum temperantiae. Si non, ergo magnum in tali actu non est obiectum magnanimitatis, quia cum sit in irascibili, oportet obiectum eius esse quoddam arduum.

¶ Præterea. Magnum in cuiuscunque uirtutis opere, quod dicitur obiectum magnanimitatis, aut significat magnam quantitatem actus uirtutis substractam, puta, temperantiae, uel fortitudinis. & sic redeunt difficultates praemissarum rationum: aut significat aliquod superadditum quantitati actus illius substractae uirtutis. Et tunc assignetur illud, quod non apparet, cum magnanimus fortis-

Infra art. 5. & 2. q. 134. ar. 2. ad 2. & 2. di. 42. q. 2. ar. 4. cor. & di. 44. q. 2. ar. 1. cor. & 3. d. 9. q. 1. ar. 1. q. 1. cor. & di. 33. q. 3. ar. 1. q. 1. cor. & ad 1. & 4. di. 14. q. 1. ar. 1. q. 3. ad 2. & di. 16. q. 4. ar. 1. q. 2. ad 2. Et ma. q. 2. * Lib. 4. c. 37 ante mediu. com. 5. di. 4. c. 3. c. 5.

Super Quaestio. centesima octuagesima. ne Articulus quartus.

In articulo 4. eiusdem 129. quaest. dubium occurrit circa illud. Proprius actus magnanimitatis est tendere in magnum in cuiusque uirtutis opere, quod habetur in 1. Ethic. Et facit difficultatem magnam in praesenti articulo. Author siquidem ex parte materiae distinguit magnanimitatem ab alijs. Hoc autem difficultatem facit ex parte formalis rationis: & est ratio debij, quia magnum, & paruum cuiusque actus uirtutis non distinguuntur specie, ac per hoc eiusdem uirtutis est tendere in actum suum sine magnum, sine paruum. Et sic magnanimitas coincidet cum qualibet uirtute, in quantum facit suum actum magnum, & sic non est uirtus specialis, sed qualibet uirtus, ut exercens magnum actum. Non est ergo magnanimitas una uirtus, sed est maxima fortitudo, maxima iustitia, maxima temperantia, & sic de alijs; qualibet enim harum

Li. 4. c. 3. ante med. t. 5.

Li. 4. c. 7. t. 5.

q. 123. ar. 1.

Ar. 4. & 3. h. ius q.

re in iusta, uel fortia &c. cum arguitur. Aut humilis, ut sic, dignificat se, aut non respicitur, quod non. Et cum inferatur. Ergo est contraria magnanimitati humilitas, nihil ualeat sequela: quia aliud est humilitatem non in lineare ad dignificandum hominem bonis, quibus est dignus; & aliud est humilitatem inclinare ad non dignificandum hominem bonis, quibus est dignus. Nam in primo est pura negatio, in secundo affirmatio, inclinatio oppositum: & primum uerificatur de humilitate, non secundum, & tamen arguens secundum imponit humilitati. Ad secundum uero partem antecedentis principalis, scilicet quod magnanimitas facit, quod homo se candum conditionem defectuum suorum se paripendat, dicitur, quod non est falsa sic prima pars: quoniam magnanimitas tendit ad magnum in qualibet uirtute: ac per hoc, in quantum tendit ad magnum in humilitate, ut operetur, ut scilicet dicat de se aliqua uilia, quae non sunt, uel neget aliqua magna, quae sunt: sed quia non totam magnitudinem suam monstrat, maxime quantum ad inferiorum multitudinem: quia sicut etiam Philosophus ibidem * dicit, ad magnanimum pertinet magnum esse ad eos, qui in dignitate, & bonis fortunae sunt, ad medios autem moderatum. Quarto etiam dicitur, quod ad alios non potest conuiuere, scilicet familiariter, nisi ad amicos, quia omnino uitat adulationem, & simulationem, quae pertinent ad animi paruitatem. Conuiuere tamen omnibus & magnis, & paruis, secundum quod oportet, ut dictum est. Quinto etiam dicitur, quod uult habere magis in fructuosa non quaeque, sed bona, id est, honesta. Nam in omnibus praeponeat honestas utilibus tanquam maiora. Vtilia enim quae runtur ad subueniendum alicui defectui, qui magnanimitati repugnat.

Non sic autem de defectibus: quoniam non quicquid est ho-

fortissimus tendit in maximum fortitudinis actum, q̄ in aliam tendat magnitudinem, quam fortitudinis ad intra, & honoris ad extra: de quo non est ad præsens propositum loqui.

¶ Ad huius difficultatis evidentiam sciendum est primò, q̄ magnum, & paruum, ut in prædicamentis dicitur, est relatiuū circa quantitatem. Propter q̄ importat ultra subiectū quantitatem, & relationem. Et licet ex parte quantitatis magnum, & paruum non distinguantur specie, quia eiusdem est speciei linea parua, & magna, & similiter superficies & corpus: & similiter ex parte subiecti, seu rei quatenus non existit magnum, & paruum differentia specifica: Magna siquidem, & parua aqua eiusdem est speciei, & similiter magna, & parua albedo: ex parte tamen relationis specificè distinguuntur magnum, & paruum. Sicut, relatiua specie distincta, sicut duplum, & dimidium spectant, non ad relatiua æquiparantia, sed suppositionis, & superpositionis. Quocirca, licet magnum, & paruum non distinguantur specie rei, q̄ dicitur magna, uel parua, puta, albedinis, caloris, honoris, pecunie &c. nec specie quantitatis: sicut tamen relatiua inter se distincta specie. Sciendum est secundo, quod in effectibus naturalibus duo inveniuntur. Tres ipsa, q̄ est terminus formalis actionis, & magnitudo ipsius. Sicut cum ignis calefacit aqua, est sibi & calor, q̄ formaliter terminat calefactionem, & quantitas eius, puta, q̄ est calor, ut duo &c. Ad hæc autem duo naturale agens ita se habet, quod primum est, ad quod directè intendit, quodque ex ratione formæ qua agit, directè producit. Secundum uero ex conditione ipsius formæ provenit. Calidum, n. in quantum calidum, facit calidum. Sed quia intensius est actius calor, ideo in patiente disposito fit non solum calor, sed calor intensus. Ita quod calidum actiuum directè non intendit, nisi calidum facere tanquam proprium, & formalem effectum. Intentionem autem caloris efficit non tanquam ex forma in se directè, sed tanquam conditione concomitante naturaliter tale agens in hoc pacto &c. Et quia in anima intellectus natus est ad unam diuideri, & anima natura quædam est, in hoc anima excedit materiam, q̄ efficit magnitudinem actus uirtutis non solum per modum naturæ, sed et per conditionem actus, sicut de calore dictum est, sed et per modum intentionis directæ intentionem ipsius magnitudinis, ut cuiusdam rationis formalis. Ita q̄ homo ualde fortis, & magnanimus dupliciter tendit in magnam fortitudinis actum. Primò, per modum naturæ, in quantum fortis: ex ratione namque sue magnæ fortitudinis exit in magnam fortitudinis actum, sicut magnus calor in magnam calefactionem. Secundò, per directam intentionem ipsius magnitudinis, in quantum magnanimus: ex ratione namque magnanimitatis tendit in magnitudinem actus fortitudinis, ut propria rationem formalem intendat. Ita q̄ magnitudo actus fortitudinis a fortitudine fit, & respicitur, ut conditio concomitans actum ex magnitudine fortitudinis: a magnanimitate uero fit, & respicitur, ut formale obiectum ipsius. Et propterea distinguuntur specie fortitudo, & magnanimitas, utpote habentes diuersas rationes formales

q. 103. artic. 2. ad 2.

¶ obiectus. Fortitudinis namque obiectum est in moralibus, quando scilicet magnanimitas in proposito quoniam & magnanimitas uirtus, & magnum in honoribus tanquam stat autem arduum distinguuntur specie a natura. ¶ Ad secundum dicitur, quod magnanimitas dupliciter consideratur. Primò, ut si magnanimitas alterius, scilicet operis temperantia, & ad temperantiam respicitur ab habitu, sed ratione alterius, & ad temperantiam non habet rationem ardui, & ad temperantiam dicitur, ut si magnum, dicitur rationem fortitudinis respicitur, & sic habet rationem ardui, & ad temperantiam respicitur.

ratio ueritatis, quia uidetur ex timore procedere. Quod etiam aliquis sit planctiuus, ad defectum pertinet, quia per hoc uidetur animus exterioribus malis succumbere: & ideo hæc, & similia uirtus magnanimitas secundum quandam specialem rationem, scilicet tanquam contraria excellentiæ, uel magnitudini.

¶ Ad III. dicendum, quod quilibet uirtus habet quandam decorem, siue ornatum ex sua specie, qui est proprius unicuique uirtuti, sed superadditur alius ornatu ex ipsa magnitudine operis uirtuosi per magnanimitatem, quæ omnes uirtutes maiores facit, ut dicitur in 4. Ethicæ.

¶ Virum magnanimitas sit pars fortitudinis.

¶ AD QUINTVM sic proceditur. Videtur, quod magnanimitas non sit pars fortitudinis. Idem enim non est pars sui ipsius: sed magnanimitas uidetur idem esse fortitudini, dicit enim Seneca in libro 2. de qua tuor uirtutibus. Magnanimitas, quæ & fortitudo dicitur, similitudini cordi tuo, cum fiducia magna uiues. & Tullius 2. dicit in primo de officijs. Viros fortes magnanimos eisdem esse uoluntatem ueritatis amicos, minimèque fallaces. ergo magnanimitas non est pars fortitudinis.

¶ Præter Philosophum in 4. Ethicæ. & in moralibus, quando scilicet magnanimitas in proposito quoniam & magnanimitas uirtus, & magnum in honoribus tanquam stat autem arduum distinguuntur specie a natura.

¶ Ad secundum dicitur, quod magnanimitas dupliciter consideratur. Primò, ut si magnanimitas alterius, scilicet operis temperantia, & ad temperantiam respicitur ab habitu, sed ratione alterius, & ad temperantiam non habet rationem ardui, & ad temperantiam dicitur, ut si magnum, dicitur rationem fortitudinis respicitur, & sic habet rationem ardui, & ad temperantiam respicitur.

¶ Ad tertium dicitur, quod non est hic differentia per se magnum opus temperantia uero ad temperantiam diuersitas rationis, quam uidetur per se magnum operantia, & a magnanimitate: magnanimitas operanti semper significatur. Sed cum respicitur ad temperantiam ad temperantiam, habet rationem ardui, & ad temperantiam dicitur, ut si magnum, dicitur rationem fortitudinis respicitur, & sic habet rationem ardui, & ad temperantiam respicitur. Et sine magnum in cuius temperantia uero, & alie uirtutes habent per se temperantia, iusta, fortia, & humilissima. Magnanimitas sequenti aringunt, ut dicitur et.